

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2013

YEARBOOK

2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2013
YEARBOOK
2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Вонр. проф. Луси Караниколова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Марија Кусевска
Доц. д-р Марија Кукубајска
Виш лектор м-р Снежана Кирова
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Билјана Ивановска

Одговорен уредник

Доц. д-р Нина Даскаловска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva – Gudeva, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenoski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Asoc. Prof. Lusi Karanikolova Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kusevska, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kukubajska Ph.D.
Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska–Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Printing

„Vtori Avgust“ - Stip
Printing No 300

Address of editorial office

Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

д-р Билјана Ивановска д-р Јаготка Стрезовска СИНТАКСИЧКАТА СТРУКТУРА НА ГЛАГОЛИТЕ СО ПРИЗНАКОТ „ЕМОЦИОНАЛНОСТ“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Jagotka Strezovska, Ph.D. THE SYNTACTIC STRUCTURE OF THE VERBS WITH THE FEATURE “EMOTIONALITY” IN THE CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	7
д-р Билјана Ивановска д-р Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД И КЛАСИФИКАЦИЈА НА ГЛАГОЛИТЕ ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Nina Daskalovska, Ph.D. OVERVIEW AND CLASSIFICATION OF VERBS EXPRESSING PSYCHOLOGICAL STATE IN CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	15
д-р Дејан Методијески Костадин Голаков КУРСЕВИТЕ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ КАКО ФАКТОР ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА Dejan Metodijeski, Ph.D. Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGE COURSES AS A FACTOR FOR PROLONGATION OF THE TOURIST SEASON	23
м-р Ева Ѓорѓиевска КОНЦЕПТОТ НА НАРАТИВЕН ИДЕНТИТЕТ КАЈ ПОЛ РИКЕР И НЕГОВАТА ПРИМЕНЛИВОСТ НА ДЕЛОТО НА МАРСЕЛ ПРУСТ Eva Gjorgjievсka, M.A. THE CONCEPT OF NARRATIVE IDENTITY IN PAUL RICOEUR AND ITS APPLICABILITY ON MARCEL PROUST’S WORK	29
доц. д-р Фадил Хоџа СУЛТАНИ ПОЕТИ ОД 16 ВЕК И НИВНАТА ПОЕЗИЈА Fadil Hodza, PhD SULTANS POETS IN THE XVI CENTURY AND THEIR POETRY	39
Ивана Митева ПРИЧИНИ ЗА КОРИСТЕЊЕ ТЕХНОЛОГИЈА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК Ivana Miteva REASONS FOR USING TECHNOLOGY IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM	49

- м-р Јане Јованов**
ЛИНГВИСТИЧКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ПРЕКУ ПРЕГЛЕДОТ НА
ЕУФЕМИЗМИ И ПРИНЦИПИТЕ НА НОВОГОВОРОТ ВО „1984“
Jane Jovanov, M.A.
LINGUISTIC RELATIVISM THROUGH A REVIEW OF
EUPHEMISMS AND THE PRINCIPLES OF NEWSPEAK IN “1984” 55
- проф. д-р Блаже Китанов**
РАСКАЗИТЕ И ПАТОПИСИТЕ НА АЦО ШОПОВ
Ph.D Blaze Kitanov
STORIES AND TRAVELOGUE NOTES OF ACO SHOPOV 63
- д-р Ранко Младеноски**
ОДНОСОТ НА МАКЕДОНИСТИТЕ ОД 19 ВЕК
КОН АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА
Ranko Mladenoski, Ph.D.
THE POSITION OF 19TH CENTURY
MACEDONIAN REFORMERS ON ANCIENT MACEDONIA 73
- д-р Марија Леонтиќ**
СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС
-џи/-чи /-CI/ (-c1, -c1, -cu, -cū, -ç1, -ç1, -çu, -çü)
ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Marija Leontic, Ph. D.
THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX
-џи/-чи /-CI /(-c1,-c1,-cu,-cū,-ç1,-ç1,-çu,-çü)
IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE 83
- д-р Луси Караниколова-Чочоровска**
ЗА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РОМАНОТ
„ЗОНА ЗАМФИРОВА“ ОД СТЕВАН СРЕМАЦ
Lusi Karanikolova-Chochorovska, Phd
ON THE TRADITION AND MENTALITY IN THE NOVEL
„ZONA ZAMFIROVA“ BY STEVAN SREMAC 93
- доц. д-р Махмут Челик**
ЖИВОТНОТО ДЕЛО НА ШУКРИ РАМО (1918-1988)
Mahmut Celik, PhD
THE LIFEWORK OF THE WRITER SHUKRI RAMO 103
- м-р Марија Крстева**
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ДЕНЕС – ДАЛИ „ЛОКАЛНОТО“ Е НОВОТО „ГЛОБАЛНО“?
Marija Krteva, MA
IS THE “LOCAL” THE NEW “GLOBAL”? 109
- д-р Марија Кусевска**
СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
Marija Kusevska, PhD
DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE 113

- м-р Марија Тодорова**
м-р Весна Коцева
АНКЕТАТА КАКО МЕТОД ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ
Marija Todorova, M.A.
Vesna Kocева, M.A.
SURVEY AS A SCIENTIFIC RESEARCH METHOD 121
- Моника Ценова**
УПОТРЕБАТА НА КОНЦЕПТУАЛНАТА МЕТАФОРА КАКО ПРОМОТОР НА
ВЕСТИ ВО НАСЛОВИТЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ И АМЕРИКАНСКИТЕ ВЕСНИЦИ
Monika Cenova
THE USE OF CONCEPTUAL METAPHOR AS A NEWS STORY PROMOTER IN
MACEDONIAN AND AMERICAN NEWSPAPER HEADLINES 131
- м-р Надица Маркоска**
ЛЕКСИКАТА ВО ФУДБАЛОТ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Markoska, M.A.
FOOTBALL LEXICON OF ITALIAN LANGUAGE 139
- м-р Наталија Поп Зариева**
ФИКЦИЈА ИЛИ РЕАЛНОСТ: ПОПУЛАРНАТА КУЛТУРА НА 21 ВЕК И
ПОСТМОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА
Natalija Pop Zarieva, M.A.
FICTION OR REALITY: POPULAR CULTURE OF 21st CENTURY AND
POSTMODERN LITERATURE 149
- д-р Нина Даскаловска**
д-р Билјана Ивановска
РАЗВИВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА ЧИТАЊЕ
Nina Daskalovska, Ph.D.
Biljana Ivanovska, Ph.D.
DEVELOPING READING SKILLS 155
- доц. д-р Марија Емилија Кукубајска**
Фросина Јованова
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНА СПОРЕДБА: АМЕРИКАНСКАТА
БИТ КУЛТУРА СОЦИЈАЛНО АКТИВИРАНА ОД ПОСТМОДЕРНИЗМОТ
Marija Emilija Kukubajska, PhD
Frosina Jovanova
INTERDISCIPLINARY COMPARISON: THE AMERICAN BEAT CULTURE
SOCIAALLY ACTIVATED BY POST-MODERNISM 161
- проф. д-р Виолета Димова**
Габриела Николовска
ЕТИЧКИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО БАЈКИТЕ ОД БРАЌАТА ГРИМ
Violeta Dimova, Ph.D.
Gabriela Nikolovska
ETHICAL VALUES IN THE GRIMM BROTHERS' FAIRY TALES 173

- проф. д-р Димова Виолета**
Гордана Николовска
ВТОР СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СОВРЕМЕНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – АСПЕКТИ И
УСЛОВИ ЗА НЕГОВО ИЗУЧУВАЊЕ
Ph.D. Dimova Violeta
Gordana Nikolovska
SECOND FOREIGN LANGUAGE IN CONTEMPORARY EDUCATION:
ASPECTS AND CONDITIONS FOR ITS ACQUISITION 179
- м-р Драгана Кузмановска**
м-р Биљана Петковска
Весна Ничева
УСПЕШЕН ТРАНСФЕР НА ПОГОВОРКИТЕ И
ПОСЛОВИЦИТЕ ОД ЕДЕН ВО ДРУГ ЈАЗИК
M.A. Dragana Kuzmanovska
M.A. Biljana Petkovska
Vesna Nicheva
SUCCESSFUL TRANSFER OF PROVERBS AND SAYINGS
FROM ONE LANGUAGE INTO ANOTHER 183
- м-р Јована Караниќиќ**
ИМИЊАТА ОД СТРАНСКО ПОТЕКЛО КАКО КУЛТУРНИ РЕФЕРЕНЦИ ПРИ
ПРЕВОД НА КНИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ
Jovana Karanikik, MA
THE NAMES OF FOREIGN ORIGIN AS CULTURAL REFERENCES IN THE
TRANSLATION OF LITERARY TEXTS 191
- м-р Снежана Кирова**
КАКОВ НАСТАВНИК ВСУШНОСТ САКАМЕ
Snezana Kirova
WHAT KIND OF A TEACHER DO WE ACTUALLY WANT 201
- м-р Татјана Уланска**
м-р Весна Коцева
ПРОФИЛОТ НА ИДНИОТ ПРЕВЕДУВАЧ И ТОЛКУВАЧ ВО ПРЕСРЕТ
НА ВЛЕЗОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ЕУ
Tatjana Ulanska, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
THE PROFILE OF THE FUTURE TRANSLATOR AND INTERPRETER
IN THE ACCESSION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
IN THE EUROPEAN UNION 207

**Стручен труд
Professional paper**

КАКОВ НАСТАВНИК ВСУШНОСТ САКАМЕ

м-р Снежана Кирова¹

Апстракт

Образованието на наставниците се продолжува со идеите за напредок кои треба да се реализираат - мотив кој ја следи педагошката рефлексивност од античките почетоци. Прашање е и колку се разликува педагошкото мислење за прогресот од вкупниот општествен дискурс. Колку сме ние како педагошки работници заточеници на парадигмата дека во образованието е можно да се оствари еден проект само доколку постојат соодветни општествени претпоставки, општествен систем, општествени односи. Дали и денес за училиштето важи мислата дека тоа е повеќе производ на општеството отколку двигател на општествениот напредок? Неспорно е дека промислувањето на овие идеи или освестувањето во однос на процесот на образованието на наставниците може да придонесе кон препознавањето, зајакнувањето и ослободувањето на нивните потенцијални можности со истакнувањето на почетната премиса дека образованието е многу повеќе од само школувањето и професионалното оспособување.

За образование на наставници во постмодерното друштво е неопходен конструктивен дијалог помеѓу студентите и професорите, подготвеност на искрен и автентичен разговор, не само околу плановите и програмите на наставничките факултети, туку и за тоа какви се всушност децата, училиштето, опкружувањето, најпосле какви сме ние самите, што правиме едни за други, колку сме отворени за непосредни средби, контакти и за синергетска соработка.

Клучни зборови: *образование, дијалог, конструктивизам, знаење.*

WHAT KIND OF A TEACHER DO WE ACTUALLY WANT

Snezana Kirova²

Abstract

Teacher education continues with the ideas for progress that are to be realized – a motif that has been following the pedagogical reflection since ancient origins. Another question is how much the pedagogical view of the

¹) Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

²) Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip

progress differs from the overall social discourse. To what extent are we, as pedagogical workers, prisoners of the paradigm that in education it is possible to complete a project only if there are adequate social assumptions, social system, and social relations? Is it still true today that school is more the product of society rather than the driver of social progress? It is undisputed that pondering upon these ideas or regaining consciousness in terms of the process of teacher education can contribute to the recognition, enhancement and release of their potential opportunities with emphasis on the initial premise that education is more than just education and professional training.

Teacher education in postmodern society needs an indispensable constructive dialogue between students and teachers, willingness to have honest and authentic conversations, not only about the plans and programs of teacher colleges, but also about what children are actually like, about school, environment, what we ourselves are like, what we do for each other, how open we are to direct meetings, contacts and synergetic cooperation.

Key words: *education, dialogue, constructivism, knowledge.*

“Effective teaching may be the hardest job there is.”

William Glasser

1. Вовед

Учењето и поучувањето имаат за цел комплетно работење и надгледување со стручни знаења и прашања. Од студентите се бара на крајот од школувањето да можат да дискутираат на некоја професионална тема, адекватно и компетентно да опишат и објаснат некој педагошки процес, материја од дидактика или методика, како и агилно и лесно да стапат на поле на некои нови области од одредена педагошка област.

Без поседување на наведеното декларативно и процедурално знаење од поединечни предмети е невозможно да се има таква компетенција. Ова го поткрепуваат и резултати од стручно истражување од тие области. Овие декларативни и процедурални структури на знаење со тек на време се надградуваат со различни искуства, како и со искуства од потесна стручна област. Во процесот на поставувањето на проблемите експертите одбираат стратегии кои се насочени напред, па така на пример користат многу време за анализа на проблемите и нивната работа е ориентирана кон барање на решенија за проблемите. На тој начин тргнуваат од одредена состојба или старт кон целта. Експертите располагаат со разновидни стратегии на помнење кои ги користат сосема флексибилно. Брзо ги сфаќаат информациите, ефикасно ги обработуваат и целно ги компресираат. Најпосле, експертите покажуваат и висок степен на подготвеност на приспособување на своите постоечки декларативни и процедурални структури кон новите околности, односно се во состојба брзо да се адаптираат.

Но, како да се достигне ваков степен на стручност? Каков професионален придонес во таа смисла можат да дадат наставниците? Дали патот кон стручноста треба да го конструираме од аспект на целта – што од аспектот на експертското (стручно) истражување би било непрофесионално – или би требало да се развијат дидактички концепти кои се движат од почетната состојба кон целта? Како одговор на ова прашање се наметнуваат два дидактички концепти кои меѓусебно се спротивни.

Традиционалните концепти се ориентираат кон бихевиористичките и когнитивно-психолошките претстави на знаење кое е присутно во објективен облик. Ова знаење е логички структурирано, поделено и приспособено на оние кои учат и се репродуцира на тој начин што тие постепено усвојуваат и помнат за да подоцна, по потреба, би можеле повторно да го активираат. Разновидноста на индивидуалното мислење и работење, главно, во оваа смисла се смета за пречка. Идеален студент/ученик би бил оној кој би можел да заборави сè што интуитивно може и знае и кој притоа би бил во состојба без отпор и правилно да ги усвои регуларностите на одредениот предмет. Значи, идеалниот студент/ученик е некој кој оптимално ги организира своите процеси за усвојување на материјалот.

Спротивно на тоа, концептите кои се подвлияние на конструктивизмот имаат тенденција кон заобиколување на инструкциите и корекциите; во центарот ја ставаат личноста на оној кој учи и му го наметнуваат товарот на самостојното учење. На тој начин, ако сите студенти/ученици се наоѓаат на различни нивоа на знаење, наставата станува проблематична.

Учењето вклучува изработка на структури на знаење во долгорочна меморија. Според овој конструктивистички поглед на учењето (Dewey 1916) ефективната настава мора да почне на ниво на претходното знаење на студентот (кое може да вклучи и незнаења). Нови информации кои не се поврзани со претходното знаење се тешки да се научат и да се запомнат.

2. Индивидуални и општи елементи на стручна компетенција

Како традиционалните, така и конструктивистичките концепти (Jonassen, 1999) укажуваат на фактот дека стручната компетенција не се потпира само врз знаењето на законитостите на предметот или на чисто индивидуалните можности. Секако дека може во секој предмет да се набројат регуларности – поими, знаења, норми и постапки – кои се репрезентативни за компетентно однесување. Овие регуларности сочинуваат само дел од стручната компетенција, односно она што на сите стручњаци во една област им е помалку или повеќе заедничко. Тие претставуваат потребен, но во никој случај и доволен услов за постигнување на стручна компетенција. Одлучувачки елементи на стручната компетенција се разликуваат од личност до личност, што значи дека се индивидуални. Овде индивидуалното претставува начин на кој некоја личност ги организира

овие регуларности и како ги интегрира во целокупниот концепт на својата личност; индивидуалното претставува начин на реагирање во однос на стручните предизвици во конкретни случаи, како таа личност го активира својот потенцијал. Индивидуалниот дел на стручната компетенција ѝ припаѓа на целокупната афективна област на индивидуата: сè она што ја вознемирува, радува, лути, плаши, повредува, мотивира и блокира; во тоа влегуваат и индивидуалните концепти на вредности и норми, личното сфаќање на себеси и на светот, субјективното осмислување на стварноста и збир на сите лични сеќавања и искуства, вклучувајќи ја и способноста за активирање на сите овие елементи во вистинскиот момент.

Кога се зборува за стручната компетенција на одредена личност секогаш се работи за особено меѓусебно дејство помеѓу индивидуалното и општото. За успешната примена на стручната компетенција во никој случај не е меродавно само чисто апстрактно располагање со регуларностите; меродавен е индивидуалниот начин на кој одредена личност во даден момент решава конкретен проблем користејќи ги стручните регуларности кои ѝ стојат на располагање. Главното прашање гласи: како индивидуалното и регуларното во наставата можат да се доведат во продуктивна интеракција? Како во наставниот процес да се внесат „убавините на пријателството, магијата на контактот, љубовта кон луѓето и животот“ (Братаниќ, 1997).

3. Предноста на имплицитното над експлицитното знаење

Наставата чијашто цел е студентите/учениците да стекнат стручно знаење од областа на математиката, јазик, историја, природни науки, уметности итн. не смее да се ориентира само според учебниците. Знаењето мора да се претстави на транспарентен и искусствен начин за да биде појасно како тоа се користи во праксата. Значи, во наставата треба да се објасни знаењето кое има практична природа и кое на ученикот/студентот ќе му помогне да ја засили својата работна способност и ќе го оспособи практично да делува и постигнува соодветни резултати. Впрочем, совладувањето на стручни знаења не значи и можност за посегнување по одредени правила и постапување во склад со нив. Знаење кое може просто да се репродуцира не е примарно, туку примарна е способноста на учество во пракса.

4. Дијаложка соработка меѓу наставникот и студентите / учениците

Терминот дијалог е наменет да се имплицира подлабоко ниво на анализа или објаснување од оној кој се занимава само со површинското значење на разговорот. Кога зборуваме за дијалог, зборуваме за заедничко говорење, како кумулативна (со текот на времето) активност која е насочена кон некоја цел. Во образованието, цел за која се најчесто заинтересирани е учење, во прилично широка смисла.

Во училишните таков дијалог се јавува во различни контексти, вклучувајќи работа со целиот клас и групни разговори. Најефективни видови на дијалог не се едноставна размена на прашања и одговори, но се дијалогски по самата своја природа и вклучуваат меѓусебно почитување помеѓу партнерите кои го водат дијалогот (она што Едвардс и Мерсер (1987) го нарекуваат „Заедничко знаење“)

Она што студентите/учениците го знаат имплицитно, како и она што во конкретниот случај го работат и го мислат, претставува предмет на наставата, а не само она што би требало да мислат и работат според мислењето на наставникот и содржината на учебникот; наставниците повеќе немаат монопол на знаењето затоа што и студентите/учениците исто така имаат да кажат нешто ново. На тој начин наставата од форма на монолог преминува во форма на дијалог, каде улогите на учењето и поучувањето не се јасно разделени. Во дијалогската настава наставниците ја исполнуваат својата обврска само тогаш кога знаењето од наставникот се пренесува на оние кои учат по пат на дијалог. Во ваква настава сите педагошки интервенции имаат експериментален карактер и мораат да бидат тестирани. Успешни се само оние интервенции кои придонесуваат кон преиначувањето на имплицитно во експлицитно со активирање на взаемното делување на индивидуалното и општото, што пак доведува до оптимизација на успехот и учењето.

Во дијалогската настава ученикот не претставува само објект кој ги усвојува знаењата, туку и субјект кој е одговорен за формирање на свои конституции на знаење. Во ваквата настава наставниците и учениците претставуваат партнери во разговорот, а инструкцијата и конструкцијата, како две одлучувачки димензии на наставата, се испреплетуваат меѓусебно. Улогите во дијалогот во никој случај не се строго поделени. Така и во делот од наставата кој се однесува на објаснувањето, учествуваат сите и по пат на разговор се впуштаат во заеднички процес на учење. Оној кој зборува, поучува, а оној кој слуша, учи – тие улоги постојано се менуваат.

Од конститутивно значење за дијалогската настава е редовната замена на улогите во разговорот – улога на говорник, слушател и набљудувач – а во врска со тоа е и промената на перспективите – перспективата „јас“ во која се наоѓаме кога сакаме другите да не разберат, перспективата „ти“ во која се наоѓаме кога сакаме да ги разбереме другите и перспективата „ние“, во која се наоѓаме кога сакаме да го надгледуваме текот на разговорот. Од ова следат три основни ставови и вештини кои во дијалогската настава мора да се развиваат и негуваат. Подготвеност и вештина:

- Кон соговорникот да се поставиме како кон еднаков на нас, како и да образложиме зошто баш така говориме, а не на некој друг начин;
- Кон соговорникот да се поставиме како реципиенти и неговиот придонес во разговорот да го рефлектираме со сопствени зборови,

така што тој во таа промена на обликот ќе може да го препознае она што го мислел;

- Да го следиме текот на разговорот со набљудување така да сме во состојба да ги опфатиме сите субјективни поставки

5. Заклучок

Стручното знаење не треба да се разложува во непознати сегменти кои се во врска со неговото делување, туку да се доживува како предизвик за активирање на предзнаењата.

Дијалог, во смисла на педагошки однос, може да има различни форми и да биде насочен кон различни цели. Еден вешт наставник ќе има репертоар на дијалогски стратегии од кој ќе црпи, и ќе биде креативен и флексибилен во префрлувањето од еден пристап кон друг со различни ученици, во различни околности и за различни предмети (Burbules, Bruce, 2001).

Не постојат два ученика кои се исти: тие се разликуваат во претходно искуство, претходна настава, склоп на стилови на учење, семејно потекло, различна култура и така натаму. Разновидноста е предност за работна соработка затоа што различни членови на една група донесуваат различни перспективи и вештини.

Учениците можат да го забележат личниот однос на наставникот кон стручното знаење – ги објективираат елементите кои пречат и го насочуваат вниманието кон материјалот, а наставникот не треба да биде сфатен како недопирлив или како стручњак кој се крие зад фасадата од законитости на својот предмет, туку како интересен соговорник.

Библиографија:

1. Bratanić, M. (1993). *Mikropedagogija*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Burbules, H., Bruce B. (2001). “Theory and research on teaching as dialogue.” *Handbook of Research on Teaching*. 4th ed., Virginia Richardson, ed. (Washington, DC: American Educational Research Association, 2001), pp. 1102-1121.
3. Edwards, D., Mercer, N. (1987). *Common Knowledge. The Development of Understanding in the Classroom*. London: Methuen/Routledge.
4. Jonassen, D.H. (1999). Designing constructivist learning environments. *Instructional Theories and Models*. (pp.215-239). 2nd ed. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
5. Palincsar, A. S. (1986). The role of dialogue in providing scaffolding instruction. *Educational Psychologist*, 21, (1&2), 73-98.